

Aan: Programmacommissies politieke partijen
I.a.a.: Woordvoerders LHBTI-emancipatie Tweede Kamer

Betreft: Suggesties voor LHBTI-emancipatie in uw verkiezingsprogramma

ref.nr.: 20.023 / 6.30.1

Geachte programmacommissie,

In Nederland leven meer dan een miljoen lesbische, homoseksuele, biseksuele, transgender en interseksue mensen (LHBTI's). Voor de grote meerderheid van hen spelen LHBTI-kwesties een rol bij het bepalen van hun stem. De LHBTI-stem is dus een factor van betekenis bij de Kamerverkiezingen van 17 maart 2021.

Juist in deze tijd, waarin covid-19 de wereld in haar greep houdt, heeft de LHBTI-gemeenschap uw steun nodig. Dat geldt in het bijzonder voor LHBTI's die ook te maken hebben met racisme of een andere stapeling van discriminatiegronden. Covid-19 maakt de LHBTI-gemeenschap kwetsbaar. In Nederland halen geweldsincidenten bijna wekelijks het nieuws, Hongarije voert onder het mom van bescherming tegen covid-19 een anti-transgenderwet in en LHBTI's in ontwikkelingslanden hebben vaak geen toegang tot gezondheidszorg.

Met deze brief stellen we u voor om een passage over LHBTI-emancipatie op te nemen in uw verkiezingsprogramma. Hieronder schetsen we wat er is bereikt en waar we samen met u aan willen werken. We doen concrete suggesties voor uw programma.

Dankzij u is er veel bereikt!

Dankzij partijen in de Tweede Kamer is er de afgelopen periode veel bereikt voor LHBTI's. Er kwam een verbod op discriminatie van transgender- en interseksue personen. De Tweede Kamer stemde voor verankering van LHBTI-rechten in de Grondwet. De straf op aanzetten tot discriminatie is verdubbeld. Op scholen met een GSA zitten LHBTI-leerlingen aantoonbaar beter in hun vel. De hiv-preventiepillen PrEP, borstconstructie voor transvrouwen en KID voor lesbische paren wordt vergoed. De mensenrechten van LHBTI's zijn topprioriteit van het mensenrechten- en ontwikkelingssamenwerkingsbeleid. Nederland steunt LHBTI-organisaties in tal van landen en heeft daarmee een unieke rol in de wereld.

Veel om samen aan te werken

Tegelijkertijd is er nog veel waaraan we met uw steun willen werken. Want hoewel de meeste Nederlanders zeggen LHBTI's te accepteren, hebben veel mensen moeite met zoenende paren van gelijk geslacht en met mensen zich niet voegen naar traditionele gendernormen. Zeven op de tien LHBTI's krijgen in hun leven te maken met fysiek of verbaal geweld om wie ze zijn. 'Homo' is op school het meest gebruikte scheldwoord. Een stapeling van discriminatiegronden maakt mensen extra kwetsbaar. LHBTI-asielzoekers worden op grond van ondeugdelijke stereotypen afgewezen en voelen zich vaak onveilig in de opvang.

Nederland staat op de 12^e plaats in Europa als het gaat om landen waar LHBTI-rechten goed geregeld zijn. We hebben geen hogere wettelijke straffen bij discriminerend geweld. Zogenaamde 'LHBTI-genezing' is niet verboden. Er is geen meerouderschapswet. Er is geen transitieverlof voor transpersonen. En interseksue kinderen krijgen nog steeds te maken met medische behandelingen zonder noodzaak en zonder hun toestemming.

LHBTI's zijn in 70 landen strafbaar, in 12 landen zelfs met de doodstraf. In landen als Iran, Tsjetsjenië en Rusland worden de mensenrechten van LHBTI's met voeten getreden.

Suggesties voor uw verkiezingsprogramma

Wij stellen voor dat u de onderstaande punten opneemt in uw verkiezingsprogramma.

1. **Ambitieuze LHBTI-emanipatiebeleid.** De regering voert een ambitieuze LHBTI-emanipatiebeleid waarvoor het budget tenminste gelijk blijft. Er is bijzondere aandacht voor mensen die te maken hebben met een stapeling van discriminatiegronden (intersectionaliteit) en voor LHBTI's met een biculturele, religieuze en etnische achtergrond.
2. **Internationale steun.** De mensenrechten van LHBTI's blijven topprioriteit in het buitenlandse- en ontwikkelingsamenwerkingsbeleid. De omvang van de financiële steun aan buitenlandse LHBTI-bewegingen blijft tenminste gelijk. Er wordt geïnvesteerd in steun voor Oost-Europa en de Russische regio.
3. **Betere wetgeving.** LHBTI-rechten worden definitief verankerd in artikel 1 van de Grondwet, overeenkomstig het wetsvoorstel van D66, GroenLinks en PvdA. Er komt een volwaardige wet voor meerouderschap, meeroudergezag en draagmoederschap. Zogenaamde conversie- of genezingstherapieën worden verboden. In het Wetboek van Strafrecht wordt discriminatie wegens genderidentiteit, -expressie, geslachtskenmerken en seksuele gerichtheid expliciet verboden.
4. **Veiligheid.** De aanpak van discriminerend geweld krijgt prioriteit. Er komt een *hate crime*-wet die in het strafwetboek verankert dat delicten met een discriminerende achtergrond hoger worden bestraft. Om de aanpak van anti-LHBTI geweld en discriminatie te verbeteren maken kabinet, politie en OM prestatieafspraken, komen er discriminatierechercheurs, komt er verplichte aandacht op politieacademies en budget voor Roze in Blauw.
5. **Acceptatie op school.** De kerndoelen en de burgerschapsopdracht voor scholen worden aangescherpt, zodat op elke school een positieve, niet onderhandelbare sociale norm wordt bijgebracht, uitgedragen en gehandhaafd waarin diversiteit de norm is en een ieder wordt geaccepteerd, ongeacht seksuele oriëntatie, genderidentiteit en geslachtskenmerken. Discrimineren en afwijzen van LHBTI's wordt niet geaccepteerd. De steun voor GSA's op middelbare scholen en mbo's blijft tenminste gelijk en er wordt geïnvesteerd in acceptatie in het basisonderwijs.
6. **Transgender personen.** Er komt transitieverlof voor transgender personen. De transgenderwet wordt verbeterd: een deskundigenverklaring is niet meer nodig en ook jongeren onder de 16 jaar kunnen hun geslachtsregistratie zonder rechterlijke tussenkomst wijzigen. De zorg voor trans personen wordt verbeterd, en er komt een einde aan de wachtlijsten.
7. **Intersekse personen.** Er komt een wettelijk verbod op medisch niet-noodzakelijke 'feminiserende' of 'masculiniserende' medische behandelingen van intersekse personen zonder hun eigen uitdrukkelijke toestemming. Ook komt er meer beleid en onderzoek voor de emancipatie van intersekse personen.
8. **LHBTI-inclusieve zorg.** De regering bevordert dat in kwaliteitskaders voor de zorg wordt vastgelegd dat (ouderen- en jeugd-) zorginstellingen moeten voldoen aan standaarden voor diversiteit en inclusiviteit t.a.v. seksuele oriëntatie, genderidentiteit en -expressie en geslachtskenmerken (zoals de Roze Loper). Daarvoor is ook aandacht in zorgopleidingen. Seksueel risicogedrag wordt het criterium voor bloeddonatie, niet de vraag of je als man seks hebt met een man. Er komt veilige opvang voor dak- en thuisloze LHBTI-jongeren (ook onder de 18 jaar). Suicidepreventieprogramma's gericht op LHBTI-personen worden voortgezet. Hiv-preventiepill PrEP wordt laagdrempelig verstrekt aan mensen die zich tegen hiv willen beschermen.
9. **Asielbeleid.** Er worden niet langer ondeugdelijke stereotypen, zoals 'processen van bewustwording en zelfacceptatie', gebruikt als criterium waarmee asielaanvragen van LHBTI's worden afgewezen. Zelfidentificatie wordt het uitgangspunt. LHBT's uit Iran krijgen asiel in Nederland. Er is veilige opvang voor LHBTI-asielzoekers.

10. Afschaffing verplichte geslachtsregistratie. Geslachtsvermelding verdwijnt van de identiteitskaart. Een ieder krijgt de mogelijkheid om de geslachtsvermelding op officiële documenten zoals de geboorteakte en het paspoort op eenvoudige wijze te laten doorhalen met een 'X'. Onnodige verplichte geslachtsregistratie wordt zoveel mogelijk afgeschaft.

Conclusie

In de bijlage bij deze brief vindt u een checklist met meer specifieke punten en nadere toelichting.

We gaan graag met u in gesprek over de mogelijkheden om LHBTI-emancipatie optimaal te verwerken in uw verkiezingsprogramma. Neem daarvoor telefonisch contact op of stuur ons een e-mail (tel. 06 – 471 60 630, ptijnsma@coc.nl).

We zien er naar uit om de komende periode met u samen te werken aan een diverse en inclusieve samenleving waarin iedereen zichzelf kan zijn, ongeacht seksuele oriëntatie, genderidentiteit, genderexpressie, geslachtskenmerken of welke grond dan ook. Om samen te werken aan een land dat voor LHBTI's weer behoort tot de koplopers in de wereld.

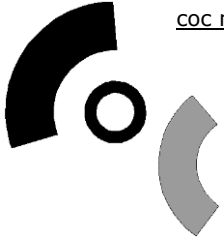
Met vriendelijke groet,

Astrid Oosenbrug

Voorzitter COC Nederland

Bijlage: CHECKLIST

CHECKLIST

Hieronder vindt u een checklist met nadere toelichting en specifieke suggesties voor uw verkiezingsprogramma.

Ambitieuze LHBTI-emancipatiebeleid

- **Beleid & budget.** Het kabinet voert een ambitieuze LHBTI-emancipatiebeleid om gelijke rechten en sociale acceptatie ongeacht seksuele oriëntatie, genderidentiteit, -expressie en geslachtskenmerken te bevorderen. Er wordt daarover een paragraaf opgenomen in het regeerakkoord. De hoogte van het LHBTI-emancipatiebudget blijft tenminste gelijk.
- **Aandacht voor intersectionaliteit.** In het emancipatiebeleid is er bijzondere aandacht voor intersectionaliteit, de stapeling van verschillende non-discriminatiegronden.
- **Cultuur, etniciteit & geloof.** Er wordt geïnvesteerd in ondersteuning van LHBTI's met een biculturele-, etnische en/of religieuze achtergrond.
- **Regenbooggemeenten.** Lokaal LHBTI-emancipatiebeleid wordt bevorderd met regenbooggemeentebeleid.

Internationaal

- **Topprioriteit.** De mensenrechten van LHBTI's blijven topprioriteit in het buitenlands- en ontwikkelingssamenwerkingsbeleid van Nederland.
- **Budget.** De omvang van de financiële steun van de regering aan buitenlandse LHBTI-bewegingen blijft tenminste gelijk.
- **Steun voor Oost-Europa en Russische regio.** Er wordt geïnvesteerd in steun aan de LHBTI-beweging in Oost-Europa en de Russische regio.
- **Noodhulp.** Er wordt voor gezorgd dat noodhulp uit Nederland, bijv. voor covid-19, ook kwetsbare groepen als LHBTI's bereikt.

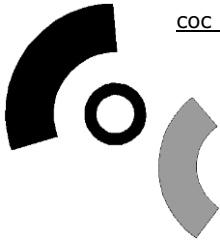
Wetgeving

- **Grondwet.** LHBTI-rechten worden definitief verankerd in artikel 1 van de Grondwet, overeenkomstig het initiatiefwetsvoorstel van D66, GroenLinks en PvdA.
- **Meerouderschap.** Er komt een volwaardige regeling voor meerouderschap en –gezag, in lijn met het advies van de Staatscommissie Herijking Ouderschap.
- **Draagmoederschap.** De draagmoederschapsregeling wordt voltooid in lijn met het advies van de Staatscommissie Herijking Ouderschap.

Veiligheid

Zeven op de tien LHBTI's krijgen in hun leven te maken met fysiek of verbaal geweld om wie ze zijn. Regelmatig is dat wegens een stapeling van discriminatiegronden (intersectionaliteit), zoals huidskleur en genderidentiteit. Jaarlijks doen zo'n 2000 mensen melding of aangifte, terwijl er minder dan tien daders voor LHBTI-discriminatie worden veroordeeld, vaak tot lage straffen. We pleiten voor meer en betere aandacht voor acceptatie op school om geweld te voorkómen en voor de volgende maatregelen, die ook kunnen worden ingezet tegen discriminatie wegens bijv. huidskleur, geloof of antisemitisme:

- **Hogere straffen.** Hogere straffen voor delicten met discriminerende achtergrond worden verankerd in de wet (*hate crime* wetgeving). Schelden met termen als 'kankerhomo', 'manwijf' of 'vieze pot' is bewijs voor discriminatie en strafverhoging.
- **Discriminatierechercheurs.** Nederland stelt, net als veel andere landen, gespecialiseerde discriminatierechercheurs aan die zaken tot op de bodem uitzoeken en bewijs rondkrijgen.
- **Verplichte aandacht op politieacademie.** Op politieacademies en bijscholing voor agenten wordt de aanpak van discriminatie een verplicht onderwerp.

- **Ruimte voor Roze in Blauw.** Er komen formatieplaatsen en budget voor diversiteitsnetwerken bij de politie zoals Roze in Blauw, die LHBTI's o.a. ondersteunen bij het doen van aangifte.
- **Aanpak internetdiscriminatie.** De aanpak van discriminatie op internet wordt geïntensiveerd.
- **Prestatieafspraken en budget.** Justitie, OM, politie en gemeenten maken prestatieafspraken over het verminderen van geweld tegen LHBTI's en andere groepen, en over meer veroordeelde daders. Het budget voor de aanpak van (LHBTI- en andere) discriminatie wordt verhoogd.

Jongeren & onderwijs

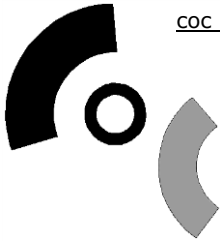
'Homo' is op school het meest gebruikte scheldwoord, ruim de helft van de openlijke LHBTI-jongeren werd het afgelopen jaar gepest om hun identiteit en suïcidecijfers liggen onder LHBTI-jongeren bijna vijf keer hoger dan gemiddeld. Er zijn nog altijd scholen die verklaringen hanteren waarin een homoseksuele- of transgender leefwijze wordt afgewezen en die lesmethoden gebruiken waarin staat dat hun God LHBTI's zou vervloeken. Positieve aandacht op school draagt bij aan acceptatie in het onderwijs en de samenleving. We pleiten voor meer en betere aandacht voor LHBTI acceptatie op school:

- **Kerndoelen en burgerschapsopdracht aanscherpen.** De kerndoelen voor het onderwijs en de burgerschapsopdracht van scholen worden zo aangescherpt dat op alle scholen in Nederland middels een doorlopende leerlijn een positieve, niet onderhandelbare sociale norm wordt bijgebracht, uitgedragen en gehandhaafd waarin diversiteit de norm is, en een ieder wordt geaccepteerd, ongeacht seksuele oriëntatie, genderidentiteit en geslachtskenmerken. Het afwijzen van LHBTI's op scholen wordt niet geaccepteerd.
- **Onderwijsinspectie treedt op.** De Onderwijsinspectie controleert of scholen zich houden aan hun (aangescherpte) verplichtingen op het gebied van LHBTI-acceptatie en treedt op als dat niet gebeurt.
- **Verplicht op docentenacademies.** Opdat leerkrachten goed toegerust zijn, worden vaardigheden om LHBTI-acceptatie te bevorderen verplicht op alle docentenopleidingen, dus ook op universitaire- en eerstegraadslerarenopleidingen en bijscholingsprogramma's.
- **Steun voor initiatieven LHBTI-acceptatie.** Er wordt geïnvesteerd in initiatieven die acceptatie van LHBTI's in het primair onderwijs bevorderen. De omvang van de financiële steun van de regering blijft minimaal gelijk voor GSA's op middelbare scholen en mbo's, voor andere initiatieven die acceptatie op school bevorderen en voor ontmoetingsmogelijkheden voor LHBTI-jongeren.

Transgender personen en intersekse personen

Bij twee derde van de intersekse personen die een medisch niet-noodzakelijke 'feminiserende' of 'masculiniserende' behandeling ondergingen, gebeurde dat zonder hun uitdrukkelijke toestemming of die van hun ouders. Er is in dat geval sprake van een zgn. non-consensuele, niet-noodzakelijke medische behandeling (NNMB). Wijziging van de geslachtsvermelding is onmogelijk voor kinderen onder de 16 jaar en transgender personen kunnen geen nieuwe geboorteakte krijgen. Transgender en intersekse personen krijgen veel te maken met geweld en met discriminatie, bijv. op de arbeidsmarkt. We pleiten voor:

- **Wettelijk verbod** op medisch niet-noodzakelijke 'feminiserende' of 'masculiniserende' medische behandelingen van intersekse personen zonder hun eigen uitdrukkelijke toestemming (NNMB).
- **Transitieverlof.** Om een soepele transitie te bevorderen, krijgen transgender werknemers de mogelijkheid van een transitieverlof dat qua vorm vergelijkbaar is met zwangerschapsverlof.
- **Verbetering transgenderwet.** De deskundigenverklaring wordt afgeschaft als vereiste voor wijziging van de geslachtsvermelding. Wijziging van de geslachtsvermelding wordt eenvoudig mogelijk voor kinderen onder de 16 jaar, zonder tussenkomst van de rechter. Eenieder krijgt de mogelijkheid van een nieuwe geboorteakte met daarop de juiste geslachtsvermelding.
- **Discriminatie van trans- en intersekse personen wordt expliciet strafbaar** door geslachtskenmerken, genderidentiteit en genderexpressie als verboden discriminatiegrond toe te voegen aan alle non-discriminatieartikelen in het Wetboek van Strafbuch.

- **Er wordt gericht en inclusief beleid gevoerd** om de emancipatie van transgender en intersekse personen te bevorderen.

Bi+ personen

Bi+ personen voelen zich romantisch en/of seksueel aangetrokken tot meer dan één geslacht of gender. Bi+ personen zijn in samenleving, beleid en wetgeving vrijwel onzichtbaar, terwijl de groep groot is en relatief veel problemen ondervindt. We pleiten voor:

- **Discriminatie van bi+ mensen wordt verboden** door de term 'seksuele gerichtheid' te introduceren in de Algemene wet gelijke behandeling, het Wetboek van Strafrecht en de Grondwet.
- **Er wordt gericht en inclusief beleid gevoerd** om de emancipatie van bi+ personen te bevorderen.

Zorg

De zorg voor LHBTI-personen laat nog veel te wensen over. Zo lopen de wachtlijsten voor transgenderzorg de spuigaten uit, ontbreekt in (jeugd- en ouderen-) zorginstellingen vaak LHBTI-specifieke expertise, is er geen veilige crisisopvang voor dak- en thuisloze LHBTI-jongeren en zijn er nog altijd instanties die zogenaamde genezings therapie voor LHBT's aanbieden.

- **Zogenaamde genezings- of conversietherapieën** worden verboden. Met zulke therapieën wordt gepoogd om de seksuele oriëntatie, genderidentiteit of –expressie van mensen te veranderen.
- **De regering bevordert dat in kwaliteitskaders voor de zorg wordt vastgelegd dat (ouderen- en jeugd-) zorginstellingen moeten voldoen aan standaarden voor diversiteit en inclusiviteit**, in het bijzonder t.a.v. seksuele oriëntatie, genderidentiteit en –expressie en geslachtskenmerken.
- **Roze loper.** De overheid bevordert dat zorginstellingen beschikken over een Roze Loper-keurmerk voor LHBTI-vriendelijke zorg.
- **Betere transgenderzorg.** Er komt een einde aan de wachtlijsten, zorg wordt gespreid over het land, *informed consent* wordt het uitgangspunt voor behandeling, er wordt werk gemaakt van depathologisering en alle individueel noodzakelijke behandelingen van geslachtskenmerken worden vergoed.
- **Creëer opvang dak- en thuisloze LHBTI jongeren.** Er komt veilige crisisopvang voor LHBTI-jongeren en andere maatregelen om de situatie van deze groep te verbeteren, in het bijzonder ook voor jongeren onder de 18 jaar.
- **Suicidepreventieprogramma's** gericht op LHBTI-personen worden voortgezet.
- **Er komt een einde aan discriminatie bij bloeddonatie van homo- en biseksuele mannen;** Seksueel risicogedrag wordt het criterium, niet de vraag met wie je seks hebt.
- **Kunstmatige Inseminatie met Donorzaad (KID)** blijft vergoed voor vrouwenparen en single vrouwen.
- **Hiv-preventiepil PrEP** en bijbehorende zorg worden laagdrempelig verstrekt aan mensen die zich tegen hiv willen beschermen.
- **Soa-tests en hiv-preventie.** Iedereen in Nederland kan zich laagdrempelig, kosteloos en zonder lange wachttijden laten testen op seksueel overdraagbare aandoeningen (soa). De overheid zet zich in voor hiv-preventie.

Asielbeleid

De asielverzoeken van LHBTI's worden regelmatig afgewezen op grond van stereotiepe criteria. LHBTI's kunnen worden teruggestuurd naar landen als Iran, waar sprake is van systematische vervolging. Deze groep voelt zich vaak als onveilig in de asielopvang.

- **Geen stereotypen.** 'Processen van bewustwording en zelfacceptatie' en andere ondeugdelijke stereotypen worden niet meer gebruikt als criterium waarmee asielaanvragen van LHBTI's worden afgewezen.
- **Zelfidentificatie.** Het zwaartepunt om te bepalen of een asielzoeker LHBTI is, komt te liggen bij zelfidentificatie.
- **Veilige opvang.** De overheid zorgt voor veilige opvang voor LHBTI-asielzoekers.
- **Asiel voor LHBT's uit Iran.** LHBT's uit Iran krijgen asiel in Nederland, aangezien ze volgens mensenrechtenorganisaties systematisch worden vervolgd.

Afschaffing verplichte geslachtsregistratie

Ongeveer 1 op de 25 Nederlanders voelt zich niet thuis in de categorie 'man' of 'vrouw'. Veel mensen vinden dat het de overheid niet aangaat wat er in hun ondergoed zit. Geslachtsvermelding leidt voor een aanzienlijke groep Nederlanders dagelijks tot problemen bij loketten, in de trein of aan de grens.

- **ID-kaart zonder geslachtsvermelding.** De geslachtsvermelding wordt geschrapt van de identiteitskaart.
- **X in paspoort.** Het wordt voor eenieder mogelijk om de geslachtsvermelding op eenvoudige wijze te laten doorhalen met een 'X' op officiële documenten zoals de geboorteakte en het paspoort.
- **Beperk geslachtsregistratie.** Het beleid om onnodige verplichte geslachtsregistratie door overheden, bedrijven en organisaties te beperken, wordt voortgezet.

Kennis en onderzoek

Kennis en onderzoek zijn onmisbaar voor het aanpakken van discriminatie en het bevorderen van acceptatie.

- **SCP-monitor.** Het tweejaarlijkse onderzoek van het SCP naar de positie van LHBTI personen in Nederland wordt gecontinueerd en genderidentiteit en geslachtskenmerken worden toegevoegd aan bevolkingsonderzoeken.
- **Kenniscentrum.** Movisie blijft behouden als kenniscentrum voor LHBTI's, in het bijzonder om regenbooggemeenten te ondersteunen.
- **IHLIA.** De steun aan IHLIA LGBT Heritage, het archief, documentatiecentrum en geheugen van de Nederlandse LHBTI-gemeenschap, wordt voortgezet.